

Framtidens kemikaliekontroll - Hantering av kombinationseffekter och gruppvis hantering av ämnen - SOU 2019:45

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) anser att den presenterade utredningen är lovvärd och att ambitionen att täppa till hålen i kemikalielagstiftningen nationellt och på EU-nivå behövs och är helt i linje med SKRs inställning att åtgärder ska sättas in uppströms vid källan istället för tillsyn nedströms. Skadliga kemikalier bör regleras med ingripanden mot gruppindelningar (t.ex. grupper av kemiska produkter utifrån molekylstruktur som exempelvis PFOA och tekniska egenskaper som exempelvis mikroplaster) för att ligga steget före och förhindra så kallad falsk substitution. Utöver utredningens förslag, anser SKR att upphandlingslagstiftningen också bör revideras för att ta höjd för mer stringenta kemikaliekrav.

Förbundets ställningstagande

Nedströms- och uppströmsperspektiv

I de förslag som presenteras framgår att all svensk lagstiftning (och i förlängningen europeisk) som på något sätt reglerar kemikaliekontroll ska synkas för att undvika glapp i lagstiftningarna.

SKR anser att det är bra att försöka ensa lagstiftningen men anser att det krävs en omfattande konsekvensanalys för att förutse vad till exempel förändringar i vattendirektiven kan få för konsekvenser på nedströmsperspektivet där kommunerna berörs såsom producenter av dricksvatten. En sådan förändring av lagstiftningen får inte innebära att kommunerna som vattenleverantörer åläggs krav som den ursprungliga förorenaren (tillverkaren/importören/distributören av de kemiska produkterna som åsamkat vattenföroreningen) inte ansvarar för.

SKR föreslår här att även lagstiftning som tar sikte på upphandling bör tillspetsas så att inköp av kemikalier även ska underställas liknande krav som föreslås i utredningen. Vidare bör det genom upphandlingsverktyget vara möjligt att säkerställa att ansvaret för att de produkter som levererats till det offentliga och som trots strikta kemikaliekrav ändå ger upphov till nedströmsproblematik belastar producenten/distributören. Här kan frågan om ett förstärkt produktansvar/producentansvar med fördel övervägas inför att utredningen leder fram till mer precisa lagstiftningsförslag.

Gemensamt EU-arbete

SKR bedömer att det är nödvändigt med nationell förankring vid förändringar av riskanalyserna i REACH-arbetet för kemikalier. Detta är även en förutsättning för att lyckas med ett förbättrat uppströmsarbete. SKR anser att berörda myndigheter bör få i uppdrag att samarbeta med lokala och regionala myndigheter samt representanter från näringslivets berörda branscher. Det är en styrka för ett nationellt arbete som syftar till att lämna förslag till åtgärder på gemenskapsnivå att visa upp konkreta exempel på hur dagens system lägger på onödigt administration och ökade kostnader på kommuner och företag.

Myndighetssamverkan och riskbedömningar

I förslaget nämns att det bör tillsättas en myndighetsövergripande arbetsgrupp som ska ges ett tidsbegränsat uppdrag att utveckla system och processer för samarbeten mellan svenska myndigheter, med syftet att underlätta riskbedömningar av kemiska blandningar.

SKR vill i detta sammanhang lyfta att det utöver de i rapporten nämnda övriga befintliga myndighetssamarbetena även finns flera andra formella och informella myndighetssamarbeten etablerade i syfte att tackla miljö- och kemikalieproblem. SKR anser att innan ett nytt myndighetsnätverk etableras, bör de befintliga myndighetssamarbetena inventeras för att undvika dubbelarbete. I övrigt är SKR positiv till att myndigheterna har tätare kontakt och kontinuerligt uppmärksammar ansvarsluckor.

Vad i övrigt gäller riskbedömningar anser SKR att när skarp lagstiftning så småningom ska rullas ut måste det stå klart att KEMI, eller annan ansvarig statlig myndighet, ska göra den kumulativa bedömningen om i vilka mängder olika kemikalier får försäljas på marknaden så att inte ansvaret för den riskbedömningen riskerar att landa hos den kommunala miljötillsynen som bedriver tillsyn mot distributörer på kemikalie marknaden. Det är för kommunernas tillsynsmyndigheter omöjligt att göra riskbedömningen över hur en given distributörs verksamhet påverkar människors hälsa och miljön sett ur ett totalbelastningsperspektiv.

Inför förändringarna av kemikaliekontrollen måste ansvariga myndigheter förse den kommunala miljötillsynen med konkret tillsynvägledningsstöd. SKR deltar gärna vid framtagande av sådant vägledningsmaterial.

Gruppvis indelning av kemikalier/kemiska produkter

SKR delar utredningens slutsatser att kemikalier ska kunna grupperas för att vidta åtgärder mot dessa. SKR ser särskilt ett behov av att kemikalier inom särskilda molekylgrupper som t.ex. PFOA och grupper av ämnen med liknande tekniska egenskaper som t.ex. mikroplaster kan grupperas för att underlätta tillsynsarbete.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande